



LUENGAS Y CULTURA ARAGONESA

Aragón ye un país an que combiben en l'actualidat tres luengas: l'aragonés, o catalán y o castellano. Catalán y Aragonés continan estando discriminadas y bedadas en a bida publica. A luenga aragonesa ye en as tres pedretas, y ha d'arrozegar a negazió d'o dreito a la suya normalizazió y normatibizazió. O catalán, amuestra una cara engañosa por a suya bitalidat. Una bitalidat feble, que podría estar rebertida ascape con cualsiquier alterazió d'as suyas peculiars zircunstanzias d'isolazió.

Un puyal d'organos, instituzions y documentos ofizials demandan a suya protecció: a Carta Europea d'as Luengas Rechionals u Minoritarias, o Comité de Menistros d'o Consello d'Europa, a Declarazió mundial d'os dreitos lingüísticos (ONU), u a UNESCO por meyo de l'atlas mundial de luengas en peligro, beniu enta Zaragoza fa bels meses por meyo d'o suyo editor chefe. Mesmo instituzions y documentos que fan parte d'o tarabidau constituzionalista español plegan a demandar a suya protecció: a Constituzió española, l'Estatuto d'Autonomía d'Aragón, a Lei de Patrimonio Cultural Aragonés u l'Anteproyecto de Lei d'Educazió d'Aragón. Nomás ye a reyalidat d'una Constituzió que no cal cumplir-la ta estar legal en o Imperio d'o "español".

Ni a Unibersidat de Zaragoza, ni o Departamento d'Educazió y Cultura d'o Gubierno d'Aragón se amuestran competens a l'ora de guaranziar os dreitos d'os parlans, de dos d'as luengas istoricas d'Aragón. As dos oras extraescolars de bels zentros d'educazió no son prou ta contrarrestar a imposizió d'o castellano en as zonas an que parlan aragonés u catalán. A toponimia en istas zonas ye encara un barrache de difizil superar.

O mobimiento sozial aragonés ye por agora l'unico digno representán en contra d'ista discriminazió; asoziacions culturals, escuelas, editorials, collas mosicals, distribuideras ... han estau as encargadas en istos zaguers 40 años de lebar a l'aragonés y a o catalán ta o puesto an que se mereix. Nomás ellos, con l'aduya d'o Gubierno, abrán d'estar os que dezidan cómo se cambea ista situazió.

Dende os meyoos españolistas y plataformas con garra intrés cultural, como "No hablamos catalán", se nos quiere imponer un modelo azientifico que no tiene garra rispuesta dende os meyoos de comunicazió publicos aragoneses. A telebisió publica d'Aragón ha d'estar l'alguaza que esparde una nueva conzienzia cultura y trilingüe d'Aragón. Nomás con ixo cambio d'actitut podremos superar o peso d'un monolingüismo imposau.

Tot isto queda demostrau en o "globalizau" mundo d'a politica aragonesa, ridiculizando as luengas minoritarias pero estando incapables de conoixer atra reyalidat difuera d'o castellano. Cualcosa anormal en cualsiquier Estau chicot con una luenga minoritaria ofizial, pero multilingües de facto.

O españolismo siempre miró d'omocheneizar a cultura. En Aragón, nos tocó o topico d'a "jota", a Pilarica y o Ebro. Danzes, tradizions, mosica popular,... continan muitas begadas amagadas y desplazadas enta o cado d'o comico y festibo; sin un zircuito digno d'artes aragonesas y sin un curriuculum aragonés do a cultura aragonesa tienga un puesto prenzipal. A sacralicralizazió y españolizazió que o franquismo imposó en muitas d'as expresions populares aragonesas continua estando bichens.



LLENGÜES I CULTURA ARAGONESA

Aragó és un país on actualment conviuen tres llengües: l'aragonès, el català i el castellà. Català i aragonès continuen estant discriminats i vetats en la vida pública. La llengua aragonesa està en perill d'extinció i arrossegar la negació del dret a la seua normalització i normativització. La vitalitat del català és enganyosa. És una vitalitat feble, que podria ser revertida ràpidament amb qualsevol alteració de les seues circumstàncies d'isolació.

Diferents òrgans, institucions i documents oficials demanen la seua protecció: la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries, el Comitè de Ministres del Consell d'Europa, la Declaració mundial dels drets lingüístics (ONU), o l'UNESCO mitjançant l'Atlas mundial de llengües en perill d'extinció, amb la visita del seu editor-cap a Saragossa fa alguns mesos. També institucions i documents que formen part de l'entramat constitucionalista espanyol arriben a demanar la seua protecció: la Constitució espanyola, l'Estatut d'Autonomia d'Aragó, la Llei de Patrimoni Cultural Aragonès o l'avantprojecte de Llei d'Educació d'Aragó. La realitat és d'una Constitució que no cal complir per a ser legal a l'Imperi del "espanyol".

Ni la Universitat de Saragossa, ni el Departament d'Educació i Cultura del Govern d'Aragó, es mostren com a competents a l'hora de garantir els drets dels parlants de dues de les llengües històriques d'Aragó. Les dos hores extrascolars d'alguns centres d'educació no són suficients per a contrarestar la imposició del castellà en les zones on es parlen aragonès i català. La toponímia a estes zones encara és una barrera difícil de superar.

El moviment social aragonès per ara ha estat l'únic representant digne contrari a esta discriminació; associacions culturals, escoles, editorials, grups musicals, distribuïdores... en estos darrers 40 anys han estat els encarregats de mantenir l'aragonès i el català al lloc que els correspon. Només ells, amb l'ajut del Govern, hauran de ser els que decidisquen com es canvia esta situació.

Des dels mitjans espanyolistes i plataformes sense interès cultura, com "No hablamos catalán", se ens vol imposar un model acientífic que no té cap resposta des dels mitjans de comunicació públic aragonesos. La televisió pública d'Aragó ha de difondre una nova consciència cultural i trilingüe d'Aragó. Només amb eixe canvi d'actitud podrem superar el pes del monolingüisme imposat.

Tot això queda demostrat en el món "globalitzat" de la política aragonesa, ridiculitzant les llengües minoritàries però estant incapaços de conèixer cap altra realitat diferent a la del castellà. Una cosa anormal a qualsevol Estat amb una llengua minoritària oficial, però multilingüe de facto.

L'espanyolisme sempre va mirar d'homogeneïtzar la cultura. A Aragó, ens va tocar el tòpic de la jota, la Pilarica i l'Ebre. Danses, tradicions, música popular... continuen amagades i desplaçades cap al camp còmic i festiu, sense un circuit d'arts aragoneses digne i sense que un currículum aragonès de la cultura tinga un lloc predominant. La sacralització i espanyolització que el franquisme va imposar en moltes de les expressions populars aragoneses continuen estant vigents.



LENGUAS Y CULTURA ARAGONESA

Aragón es un país donde actualmente conviven tres lenguas: el aragonés, el catalán y el castellano. Catalán y aragonés siguen estando discriminados y vetados en la vida pública. La lengua aragonesa está en peligro de extinción y ha de arrastrar la negación del derecho a su normalización y normativización. La vitalidad del catalán es engañosa. Es una vitalidad débil, que podría ser revertida rápidamente con cualquier alteración de sus peculiares circunstancias de aislamiento.

Diferentes órganos, instituciones y documentos oficiales piden su protección: la Carta Europea de las Lenguas Regionales o Minoritarias, el Comité de Ministros del Consejo de Europa, la Declaración mundial de los derechos lingüísticos (ONU), o la UNESCO mediante el Atlas mundial de lenguas en peligro de extinción, con la visita de su editor-hacia Zaragoza hace algunos meses. También instituciones y documentos que forman parte del entramado constitucionalista español llegan a pedir su protección: la Constitución española, el Estatuto de Autonomía de Aragón, la Ley de Patrimonio Cultural Aragonés o el anteproyecto de Ley de Educación de Aragón. Sólo es la realidad es de Constitución que no hay que cumplirla para ser legal en el imperio del "español".

Ni la Universidad de Zaragoza, ni el Departamento de Educación y Cultura del Gobierno de Aragón, se muestran como competentes para garantizar los derechos de los hablantes de dos de las lenguas históricas de Aragón. Las dos horas extraescolares de algunos centros de educación no son suficientes para contrarrestar la imposición del castellano en las zonas donde se hablan aragonés y catalán. La toponimia en estas zonas aún es una barrera difícil de superar.

El movimiento social aragonés por ahora ha sido el único representante digno contrario a esta discriminación; asociaciones culturales, escuelas, editoriales, grupos musicales, distribuidoras ... en estos últimos 40 años han sido los encargados de mantener el aragonés y el catalán en el lugar que les corresponde. Sólo ellos, con la ayuda del Gobierno, deberán ser los que decidan cómo se cambia esta situación.

Desde los medios españolistas y plataformas sin ningún interés cultural, como "No hablamos catalán", se nos quiere imponer un modelo acientífico que no tiene ninguna respuesta desde los medios de comunicación público aragoneses. La televisión pública de Aragón debe difundir una nueva conciencia cultural y trilingüe de Aragón. Sólo con ese cambio de actitud podremos superar el peso del monolingüismo impuesto.

Todo esto queda demostrado en el mundo "globalizado" de la política aragonesa, ridiculizando las lenguas minoritarias pero siendo incapaces de conocer otra realidad distinta a la del castellano. Algo anormal a cualquier Estado con una lengua minoritaria oficial, pero multilingüe de facto.

El españolismo siempre trató de homogeneizar la cultura. En Aragón, nos tocó el tópico de la jota, la Pilarica y el Ebro. Danzas, tradiciones, música popular ... siguen ocultos y desplazadas hacia el campo cómico y festivo, sin un circuito de artes aragonesas digno y sin que un currículum aragonés donde la cultura tenga un lugar predominante. La sacralización y españolización que el franquismo impuso en muchas de las expresiones populares aragonesas siguen estando vigentes.